

PARLAMENTO SEÇİMLERİNİN ARDINDAN LÜBNAN

SOHAIB JOHAR

Gazeteci ve Yazar

LÜBNAN

“

Önümüzdeki günlerde, hükümetin kurulmasından yeni cumhurbaşkanının seçilmesine, ABD-Fransa sponsorluğunda yapılacak hükümetin kuruluş konferansı ve Suudi Arabistan, Katar ve Mısır'ın başını çektiği Arap yakınlaşmasına kadar Basil, ülkenin "güçlü Hristiyan" figürü olma şansını kaybetmiştir.

”

2

005'ten bu yana ilk kez 8 Mart ve 14 Mart ittifaklarının sarsılması ve farklı siyasi gerçeklerin ortaya çıkması artık muhtemelen geri döndürülemez olacaktır. Bu durum 2022 parlamentosunun avantajlarından biridir. Bu nedenle seçim sonuçlarının sayısal analizi önceki seçimlerden ve takip eden olgulardan bağımsız olarak yapılmalıdır.

SEÇİMİN MARUNİ KANATTAKİ SONUÇLARI

Siyasi, güvenlik, ekonomik ve sosyal boyutları ile değerlendirildiğinde Lübnan'ın yeni, zor ve hatta tehlikeli bir siyasi sürecin eşiğinde olduğu aşıkardır. Bu tablonun ortaya çıkması ile aslında bilinen şey yaşanmıştır: Hristiyan, Sünni ve Dürzi gibi güç odaklarının konumu değişmiştir. Ancak Hizbullah ve Emel Şii kesimini kontrol etmeyi sürdürmüştür. Öte yandan, Cumhurbaşkanı Mişel Avn'ın damadının başını çektiği Özgür Yurtsever Hareket ise seçimlerde aldığı darbe sonrasında kendini zor toparlayabilir. Önü-

müzdeki günlerde, hükümetin kurulmasından yeni cumhurbaşkanının seçilmesine, ABD-Fransa sponsorluğunda yapılacak hükümetin kuruluş konferansı ve Suudi Arabistan, Katar ve Mısır'ın başını çektiği Arap yakınlaşmasına kadar Basil, ülkenin "güçlü Hristiyan" figürü olma şansını kaybetmiştir. Çünkü bu hareket uzun süredir sahip olduğu ve meyvesini yediği manevra alanını kaybedecek, enerjisini beraber kalmaya ve dağılmamaya odaklayacak ve tüm merhalelerde "Hizbullah"tan destek talep etmeye kendini daha mecbur hissedecektir.

Öte yandan, Semir Caca başkanlığındaki Lübnan Kuvvetleri Partisi, yeni konumu ve Lübnan Dağı bölgesi, Kuzey ve Bekaa ilçelerinden Jezzine'ye kadar uzanan sembolik zaferlerinden hareketle bazı muhalif güçlerle birlikte önümüzdeki dört yıl boyunca daha etkin bir role sahip olacaktır. Seçim sonuç-

ları, muhalefet ve Falanj Partisi, Bağımsızlık Hareketi ve sivil toplum güçleri gibi muhalefet güçlerinin ülkenin yeni düzenini şekillendirmede daha geniş bir role sahip olacağını, özellikle bu güçlerin Lübnan'da 250.000 oyu aşarak büyük sayılara ulaştığını, adaylarının Sünni ve Dürzi çevrelerde sandalyeler kazandığını ve Hizbullah'ın elinden müttefikleri Basil ve Süleyman Franciye'yi yenerek Hristiyan "kılıfını" aldığını göstermiştir. Bu suretle, Hristiyan cephesinde herkes yakınlaşan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ağırlığını son noktası tamamen sıfırlanmak olan bir noktaya kadar belirlemiştir. Seçimlerin önemli anlamlarından biri şudur: Parlamento seçimlerine ve siyasi tabloya göre, Gibran Basil, Samir Caca ve Süleyman Franciye'nin cumhurbaşkanı olma ihtimalleri oldukça

sınırlıdır ve Caca daha güçlü adaydır. Artık ordu komutanı Joseph Aoun veya bağımsızlık hareketinin lideri Michel Moawad gibi güçlü olmayan ve adları henüz ortalıkta dolaşmayan adayların bahsi de açılması gerekmektedir.

SAAD HARİRİ'NİN TERCİHLERİNİN BOŞA DÜŞMESİ VE SÜNNİLER

Cumhurbaşkanlığı adaylarında bazı seçeneklerin boşa düşmesinin yanı sıra, seçim sürecinde tercihleri arzu edilen sonuçlara ulaşmayan başka kesimler de olmuştur. Gelecek Hareketi Lideri Saad Hariri'nin, Suudi Arabistan'ı kendisine siyasi olarak yeniden el vermeye zorlamak amacıyla Sünnileri seçimleri boykot etme kararına yö-

neltmesi de ciddi şekilde başarısızlığa uğramıştır. Bu, öncelikle Sünni bölgelerde seçime yüksek katılım sağlanması, ikinci olarak da Lübnan güçlerine oy vermeye giden seçmenler sayesinde olmuştur. Bu tercihteki isabetsizlik, Gelecek Hareketi'nin seçmen ve yönetici düzeyinde büyük parçalanmaya yol açmıştır. Hariri, siyasi öncelikler yerine kişisel veya ailevi öncelikleri yeğlemiş ve Hariri ailesinin denklemden çıkması karşılığında örneğin Sidon şehrini aileye iade etmiştir.

Öte yandan Beyrut, Lübnan'da 13.600 oy ile en yüksek Sünni oyu alan sivil toplum adayı İbrahim Mneimneh'e temsil görevi verdi ve İslami Grubu İmad el-Hout aracılığıyla meclise taşımıştır. Sünni seçmenler aynı zamanda Saad Hariri'nin Sünni toplumu koruma ve istikrarı sağlama gerekliliği" teorisini de boşa çıkarmıştır. Sünnilerin bu seçimde verdiği mesaj toplumda büyük bir dönüşüme ve değişim güçleri lehine bir zihniyete işaret etmektedir. Aynı şekilde Hizbullah değişim güçlerinin ele geçirdiği iki Sünni temsilcisini kaybetmiş ve Sünni bloku 6'dan 4'e düşmüştür.

Suriye rejiminin Lübnan'da tekrar kilit rol oynamaya başlayacağı algısı ile seçim sürecinde öne çıkarılmaya çalışılan bu simge isimler belirgin bir başarısızlık yaşamıştır ve böylece Suriye Sosyalist Milliyetçi Partisi mecliste temsil edilmemiştir.

ESAD'IN KIRILAN ETKİSİ VE DÜRZİLER

Tüm bunlarla birlikte değişim güçlerinin 17 milletvekilliği kazanarak bağımsızların dengeli bir blok elde etmesi ümit edilmektedir. En önemli husus, Suriye rejiminin sembolü durumunda olan temsilcilerin başarısızlığıdır. Suriye rejiminin Lübnan'da tekrar kilit rol oynamaya başlayacağı algısı ile seçim sürecinde öne çıkarılmaya çalışılan bu simge isimler belirgin bir başarısızlık yaşamıştır ve böylece Suriye Sosyalist Milliyetçi Partisi mecliste temsil edilmemiştir. Seçimlerden günler önce Esad'ı ziyaret eden ve Suriye'nin ülkede önemli bir rol oynamaya geri döndüğünü teyit eden Meclis Başkan Yardımcısı Elie Ferzli ve Temsilci Faysal Karami'nin kaybetmesinin yanı sıra Esad Hardan da seçilememiştir. Ne Baas Partisi ne de Suriye milliyetçi bloku herhangi bir diyalog masasında bulunmamaktadır. Gelecekte Hizbullah, varlığını ve etkisini sürdürmek için başka çözümler bulmak zorunda kalacaktır.

En büyük sürpriz Dürzi kesiminde olmuştur: Hizbullah'ın güneydeki adayı Mervan Hayreddin başarısız olmuştur ve yine Hizbullah destekli diğer önemli Dürzi figür Talal Arslan meclis dışı kalmıştır. Alınan bu darbe Hizbullah'ın Dürzi meşruyetine önemli meydan okumadır. Öte yandan İlerici Sosyalist Parti'nin Başkanı Velid Canbolat, muhaliflerini Dürzi arenasında sınırlandırarak ve muhalif güçlerden Mark Daou ve Firas Hamdan gibi figürlerin zafere ulaşması için gereken malzemeleri sağlayarak siyasi dengeyi temin etmeyi başarmıştır.

Böylece Canbolat, bir Sünni kol-tuğu kaybetmesine rağmen 9 milletvekilinden oluşan meclis blokunu koruyabilmiştir. Hizbullah ve müttefiklerinin 58-61 arası milletvekili elde ettiği düşünüldüğünde, Canbolat'ın konumu ona kilit rol sağlamaktadır. Örneğin, Temsilciler Meclisi Başkanı seçiminde, Emel Hareketi ile Özgür Yurtsever Hareket arasında uzlaşma sağlanmış olsa bile Canbolat kabul etmedikçe Nebih Berri 65 milletvekilinin çoğunluğunu elde edemeyecektir.

LÜBNAN SİYASETİNDE "YENİ" ZOR VE HASSAS AŞAMA

Parlamentoda tablonun nasıl evrileceği, yeni meclisin önümüzdeki dönemde çatışmayı yönetme becerisine ve yaklaşan çatışma ihtimallerinin üstesinden gelmek için olası çıkışlar üretebilecek yeni ittifaklar yaratma olasılığına bağlıdır. Bütün bunlara dayanarak parlamentodaki blokların iki temel eksen arasında oluştuğu ve bunun bazı risklere yol açabileceği söylenebilir. Bu eksenlerden biri muhalefetin söylemini yükselten eksen, diğeri ise Doğu ve Batı'dan bağlantısızlık ve Arap dünyası ve özellikle Körfez ile ilişkiler restorasyonu çağrısı yapan eksendir. Öte yandan, iki gücün karşısında çok yönlü karşı duruş ile parlamentoda temsil elde etmiş ve geleneksel güçlerin ve partilerin temsil ettiği 8 ve 14 Mart gibi iki güç odağına karşı konumlanmış değişim güçlerinin temsilcileri söz konusudur.

Bu gerçekler birçok şiddetli siyasi çatışmaya yol açma potansiyeline

sahiptir. İlk olarak, Lübnan kuvvetleri ile Aunist hareket arasındaki mevcut denge nedeniyle özellikle de cumhurbaşkanlığı sürecinde bir felç yaşanma ihtimali söz konusudur. Diğer bir konusu ise başbakanlık sürecidir. Temsilcileri farklı partiler arasında dağılan Başbakan Necip Mikati'nin yeniden seçileceğine veya Sünni, Arap eğilimli ve uluslararası düzeyde kabul gören ve değişim güçlerini tatmin edecek Bakan Nasır Yasin veya Haldun Şerif gibi sivil bir figürün getirilmesine dair söylentilerin dolaylı Sünni kesimde de ayrışma durumu söz konusudur. Durum Şiiler için de kolay olmayacaktır. Amerikan ve İsrail paravanı olarak gördüğü değişim güçlerini veya kazanan tarafları tahrik ve tehdit ettiği düşünülen "direniş bloku" lideri Muhammed Raad'ın konumu bu bağlamda değerlendirilebilir. Özellikle kazananların çoğunluğu Temsilciler Meclisi başkanlığı için hızlı bir mücadeleye girişmiştir. Bu, hükûmeti teşkil edecek ve başına geçecek isim için de geçerlidir. Bir sonraki aşamayı doğru okumak hiç de kolay olmayacak gibi görünmektedir.

Tüm bu arka plan ve diğer göstergeler karşısında, gözlemciler sürprizlerle dolu, beklenmedik yeni ve hassas meclis sahnesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Yeni parlamentoyu anayasal görevlerini icra etmeye başlamasından önce birkaç gün beklemek gerekmektedir. Bu anayasal görevlerden ilki Temsilciler Meclisi başkanının kim olacağıdır. Meclis Başkanı Nebih Berri hâlâ ilan edilen tek aday olacak ise kendi etrafında oluşan konsensüsü nasıl sürdürecektir ve mistakbel hükûmetin şekli nasıl olacaktır? Başbakan Necip Mikati yeni parlamentoda geçmişten gelen bir parlamenter blok tarafından temsil edilemezse yeni hükûmeti kurabilecek alternatif isim kim olacaktır?

IRAK SENARYOSU MU TEKRARLANIYOR?

Kuşkusuz Lübnan'da ortaya çıkana parlamento dağılımı ya yeni aşamanın başlangıcı ya da tıkanmış siyasi yapının yansıması olma durumunu tecrübe edecektir. Son seçimlerin Lübnan'ı daha gergin duruma getirmesinden, bunun da Lübnan'ı içinde bulunduğu ciddi

ekonomik ve mali krizden niteliklerine bilahare tanık olacağımız daha ciddi krize doğru yol almaktan endişe edilmektedir. Öte yandan Irak modelinin Lübnan'da tekrarlanmasından, yani seçimlerin siyasi tıkanıklık durumunu artırması ve hükûmet, cumhurbaşkanlığı ve meclis tıkanıklığının tüm kurumlarda bir boşluğa yol açması ve en önemlisi Taif formülünün başarısızlığa uğramasından da endişe edilmektedir. Diğer ifadeyle parlamento seçimleri, 8 Mart ve 14 Mart blokları ile müşahhas hâle gelen ikili yapıdan, Hizbullah ve müttefikleri, Lübnan kuvvetleri, müttefikleri ve üçüncü taraf olarak değişim güçleri tarafından temsil edilen üç yapıyı yeni siyasi sahne yaratmıştır. Kuşkusuz bu sahne, özellikle üç temel başlıkta siyasi çözümlerin formüle edilmesinde ve karar alma mekanizmasında birçok karışıklığa yol açacaktır: Meclis başkanının seçimi, cumhurbaşkanı seçimi ve yeni hükûmet üzerinde uzlaş. Üçüncü başlık mali, ekonomik ve sosyal boyutların yanı sıra Uluslararası Para Fonu ile nasıl anlaşmaya varılacağı, İsrail ile ve gelecekte Suriye ve Türkiye ile deniz sınırlarının çizilmesini konularını da içermektedir.

Sonuç olarak bu durum Hizbullah'ın cumhurbaşkanlığı adaylarından herhangi birini dayatamamasına ek olarak siyasi krizin ve karmaşıklığın devam etmesi suretiyle Irak senaryosunun tekrarlanmasına yol açabilir. Siyasi tablo Lübnan siyaset sahnesini Lübnan formülü hakkında yeni tartışmaya götürmektedir. Mevcut parlamento, Taif Anlaşması'nın temsil edildiği son parlamento olabilir. ■